

Avvikande mening vid överläggning i arbetsmarknadsutskottet om EU 2020 (s, v, mp)

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna vill i denna avvikande mening sammanfatta de synpunkter som vi framfört vid information och överläggning i arbetsmarknadsutskottet när det gäller kommissionens meddelande KOM(2010)193 förslag till rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik och SEK(2010)488 rekommendationer till rådets rekommendation om allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik.

Vi anser att regeringens ståndpunkt är så allmänt hållen att det är svårt att ha någon precis uppfattning om den. Det är först när regeringen omvandlar ståndpunkten till praktisk politik som man kan se vad den faktiskt stod för. Vår inställning till sysselsättningsriktlinjerna inom Europa 2020 kan sammanfattas enligt följande.

Vårt vägval är tydligt. Europas framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med trygga och goda arbetsvillkor, hög sysselsättning och kunskap. Det kräver offentliga investeringar i utbildning, forskning och innovationsfrämjande insatser och ett starkt arbetsrättsligt skydd för arbetstagarna. För att hantera risken för en ökande strukturell arbetslöshet bland människor med för låg eller felaktig utbildning behövs också ett bra trygghetssystem och en kraftfull arbetsmarknadspolitik som kan utgöra en brygga mellan de nya och gamla jobben.

EU måste stimulera till en aktiv sysselsättningspolitik, och de enskilda medlemsländerna i EU måste säkerställa att medborgare har rimliga ersättningsnivåer i trygghetssystemen. Det ger möjligheter att matcha utbud och efterfrågan på arbetskraft mot högkvalitativa arbetstillfällen. Ersättningen under arbetslöshet ska ge en god levnadsstandard och kopplas till aktiveringsstrategier och sysselsättningstjänster av hög kvalitet. Trygga människor vågar byta jobb.

Politik handlar om att göra det möjligt för människor att forma sitt eget liv. I detta ligger självfallet också en stark strävan efter att ge människor möjlighet att röra sig fritt på en europeisk arbetsmarknad. Men målet om en integrerad arbetsmarknad i EU får inte användas som en förevändning för att pressa arbetstagarnas villkor nedåt. Behov av ständig omvandling ska balanseras mot grundläggande rättvisepinciper. Vi kan aldrig acceptera att löntagare diskrimineras och får lön beroende på varifrån de kommer. Lika lön för lika arbete enligt lagar och avtal är en princip som ska gälla i hela EU.

Fall som Laval och Rüffert visar att marknadskrafternas frihet återigen har fått företräde framför fackens möjlighet att hävda rimliga arbetsvillkor för sina medlemmar. En sådan utveckling innebär i realiteten även problem med konkurrensneutralitet mellan företag på samma marknad. Respekt för fackliga rättigheter, där ILO:s kärnkonventioner är ett minimikrav, måste känneteckna EU 2020. Den bindande rättighetsstadgan gällande bl.a. medinflytande och arbetsvillkor, måste innebära att de fackliga rättigheterna i praktiken får en större juridisk tyngd inom EU. Den sociala dialogen måste, både på EU-nivå och på nationell och lokal nivå, ges möjlighet att utvecklas.

EG-domstolens beslut i Lavaldomen innebär en urholkning av den svenska kollektivavtalsmodellen och löntagares rättigheter. Regeringen borde omedelbart efter EG-domstolens dom den 18 december 2007 ha reagerat till försvar för den svenska kollektivavtalsmodellen, men valde att avstå. Inte heller under det svenska ordförandeskapet i EU har regeringen lyft ett finger för att värna förhandlings- och konflikträtten som är en förutsättning för vårt kollektivavtalssystem. Detta är vi starkt kritiska till. Det behövs en översyn av svensk lagstiftning men också att frågan behandlas på EU-nivå.

Vi ifrågasätter starkt uppmaningen att främja flexibla arbetskontrakt om det innebär ökad otrygghet för arbetstagarna. "Flexicurity" används ibland som en förevändning för att ytterligare försvaga löntagares rättigheter i Sverige och andra EU-länder. Vi menar att regeringen tydligare måste verka för att begreppet inte reduceras till att handla om flexibilitet för arbetsgivarna utan betona vikten av aktiv arbetsmarknadspolitik och trygg ersättning under arbetslöshet.

Vi vill att regeringen kraftfullare driver på för att uppnå jämställdhet på arbetsmarknaden. Genom ett mer inkluderande arbetsliv kan vi inte bara motverka diskriminering och minska ojämlikhet, utan också öka tillväxten. I många av länderna i EU är det fortfarande en låg andel av kvinnorna som har avlönade arbeten. Ett naturligt sätt för dessa länder att hantera den demografiska utmaningen är att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Därför är utbyggnaden av en barn- och äldreomsorg med hög kvalitet i flera länder i EU en förutsättning för att möta den demografiska utvecklingen och samtidigt få fler att delta på arbetsmarknaden. Löneskillnader mellan kvinnor och män måste bekämpas och jämställdheten bli ett tydligare mål.

Arbetsmarknadspolitikerna måste spela en nyckelroll i arbetet med att hantera en åldrande befolkning. När försörjningsbördan ökar för den arbetsföra delen av befolkningen har EU inte råd med att människor ställs utanför arbetsmarknaden. Varje insats och varje arbetad timme kommer att behövas. Därför är det mycket viktigt att det finns arbetstillfällen där människor får bidra i den omfattning de förmår. Att ta till vara allas förmåga innebär både ekonomisk och en social vinst.

En utbredd arbetslöshet bland ungdomar är ett av de allvarligaste hoten mot tillväxt och sysselsättning – och mot livsdrömmarna hos en hel generation. Arbetslösheten får aldrig tillåtas bita sig fast. Det behövs kraftfulla åtgärder för att ge arbetslösa ungdomar chansen att etablera sig på arbetsmarknaden genom utbildning och praktik som leder till jobb.

EU:s framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med kunskap. Det kräver en aktiv politik med offentliga investeringar i utbildning, forskning och innovationsfrämjande insatser. För att hantera risken för en ökande strukturell arbetslöshet bland människor med för låg eller felaktig utbildning behövs även en kraftfull arbetsmarknadspolitik som kan utgöra en brygga mellan de nya och gamla jobben.

EU måste bidra till att stimulera till en aktiv sysselsättningspolitik. Det finns en tydlig negativ trend med en ökning av s.k. atypiska arbeten med dåliga villkor och svaga sociala rättigheter som följd. Mest drabbade av detta är kvinnor. EU måste därför utforma en mer långsiktig politik för kvalitativa förbättringar i arbetslivet. Åtgärder och reformer får inte leda till försämrat inkomstskydd och försämrade trygghet för den enskilde.

Det räcker inte att, som regeringen gör, betona vikten av en god arbetsmiljö. Regeringen måste också förbättra arbetsmiljöarbetet för att åstadkomma en verklig förändring. Även arbetet för en god arbetsmiljö på arbetsplatser runt om i EU-länderna måste utvecklas. Arbetslivet ska vara utformat så att människor orkar arbeta ett helt arbetsliv och kan kombinera arbetet med familj och fritid. Arbetslivets krav måste möta den enskildes förutsättningar och förmåga. Det vinner både den enskilde och arbetsgivaren på. Människor som mår bra presterar också bättre.

Framtidens EU måste vara ett socialt EU, där människors välfärd sätts före marknadskrafterna. Samtidigt är det viktigt att slå fast att medlemsländerna själva ska behålla ansvaret för sysselsättningspolitiken och välfärdspolitiken.

Den öppna samordningsmetoden på arbetsmarknadspolitikens område får inte utvecklas i riktning mot att ge mer makt till EU-institutionerna, utan riktningen måste vara den motsatta. Den bör även fortsättningsvis ha karaktären av ett utbyte av goda erfarenheter, med tanke på att arbetsmarknadspolitikerna ser så olika ut i de 27 länderna. Dessa olikheter är något vi ska respektera och dra fördel av i stället för att se som problem.